Szent Miklós gabonacsodája

Mozgószárny hétköznapi oldalának részlete – Kálvária-oltár Garamszentbenedekről

Alkotó	Kolozsvári Tamás (Thomas de Coloswar)
Készítés ideje	1427
Készítés helye	Buda?
Anyag	fenyőfa
Technika	tempera
Méretek	magasság: 88,5 cm szélesség: 69 cm
Leltári szám	54.8

Leírás

Az egykori garamszentbenedeki Kálvária-oltár nyolc táblaképe maradt fenn. Középképe Krisztus keresztrefeszítését, mozgatható szárnyainak belső oldala a Passió négy jelenetét, hétköznapi oldala pedig eredetileg négy szent életéből vett csodás epizódokat mutatott. A bal oldali szárny külső oldalának hiányzó alsó képe talán Szent Péter legendájának egy jelenetét ábrázolta. Az oltárszárnyak hétköznapi és ünnepi oldalának szétválasztására valószínűleg Simor János megbízásából Bécsben került sor. Ekkor historizáló keretek is készültek a festmények számára. A hiányzó táblakép Galambos Éva feltételezése szerint a szétfűrészelés során semmisülhetett meg, amire a bal oltárszárny fennmaradt festményeinek erősen sérült volta is utal. Az oltár predellája az esztergomi Prímási Palotában 1905-ben pusztító tűzben égett el; a festő és a megbízó nevét, a készítés évét és számos más információt is tartalmazó feliratának Storno Ferenc által készített másolatát Knauz Nándor tette közzé.
A legújabb művészettörténeti kutatások szerint az oltár nem a garamszentbenedeki bencés kolostor, hanem a település Szent Egyed tiszteletére szentelt plébániatemplomának berendezéséhez tartozhatott.

Proveniencia

A képek 1870 táján kerültek Garamszentbenedekről Simor János gyűjteményébe, majd az 1875-ben megnyitott Prímási Képtárba.

Restaurálás

A 19. század utolsó évtizedeiben valószínűleg Bécsben készült historizáló javítófestést 1915-ben Endrődy Sebestyén festette át, majd 1930-40 körül Nikássy Lajos távolította el. 1958-59-ben, ill. 1962-ben Varga Dezső a táblaképek hátoldalát szigetelte, a felhólyagosodott festékréteget rögzítette, több helyen tömítette és retusálta. 1972-73-ban, az új állandó kiállításra való előkészületek részeként a képek számára új keret készült.

Bibliográfia

• Zsombor Jékely: “Painting at the Court of Emperor Sigismund: The Nuremberg Conncetions of the Painter Thomas de Coloswar”. In: Acta Historiae Artium 58 (2017), 57-83.
• Ivan Gerat: Legendary Scenes. An Essay on Medieval Pictorial Hagiography. Bratislava, 2013, 227-228.
• Sigismundus rex et imperator : művészet és kultúra Luxemburgi Zsigmond korában, 1387-1437. (kiállítási katalógus) Szerk.: Takács Imre. Budapest, 2006., 518-527, 580-586, 7.19 (Poszler Gy.).
• Galambos Éva: The Calvary Altarpiece by Thomas de Coloswar: Some Technical Observations. In: Sigismund von

Luxembourg. Ein Kaiser in Europa. Tagungsband des internationalen historischen und kunsthistorischen Kongresses in Luxembourg, 8-10. Juni 2005. Luxembourg 2005.
• Barbara Drake-Boehm - Jiri Fajt (eds.): Prague. The Crown of Bohemia. 1347-1437. Kat. Metropolitan Museum. New York 2005, 308-310, 146. kat. sz (W. Franzen).
• Dušan Buran (ed.): Gotika. Dejiny slovenského vy

tvar-ného umenia. (Gótika. A szlovák képzőmûvészet története). Slovenská národná galéria v Bratislave. Bratislava, 2003. Kiállítási katalógus., 698-699 (M. Bartlová).
• Milena Bartlová: Poctivé obrazy. Deskové malíøství v Èechách a na Moravì 1400-1460. Praha 2001, 152 - 153.
• Takács Imre: Garamszentbenedek temploma és liturgikus felszerelése. In: Pannonhalma 2001: Paradisum Plantavit. Bencés Monostorok a Középkori Magyarországon. Szerk. Takács Imre. Pannonhalma 2001. Kiállítási Katalógus., 175-180.
• Papp Júlia: Kolozsvári Tamás garamszentbenedeki oltára feliratának 19. század eleji említéséről. In: Ars Hungarica 27 (1999), 419-422.
• Tóth Sándor: Képesség és Képtelenség. Tudományos kíntorna a XX: század végén. In: BUKSZ 1998/1, 74.
• Mojmir Frinta: Some Thought-provoking Musing: Angevino –Luxemburgian –Corvinian. In: Ars 29 (1996):1 /3, 83-85.
• Cséfalvay Pál, szerk.: Keresztény Múzeum, Esztergom. Budapest, 1993. Corvina, 172 - 174 (Török Gy.).
• Gyöngyi Török: Zur Frage der Internationalität in der gotischen Buch- und Tafelmalerei. In: Pochat, G. - Wagner, B. (Hg.): Internationale Gotik in Mitteleuropa. Internationale Tagung in Graz 1989. Kunsthistorsches Jahrbuch Graz 24 (1990), 50-61.
• Gyöngyi Török: Problems of Central European Art, c. 1400. The Thomas de Coloswar Altarpiece in Hungary. In: Lavin, I. (ed.): World Art, Themes of Unity in Diversity. Acts of the XXVIth International Congress of the History of Art, I., 1986. Washington 1989, I., 133-136.
• Művészet Zsigmond király korában 1387 - 1437. kiáll. kat. Budapest 1987, II. 315-318 (Török Gy.).
• Magyarországi művészet 1300-1470 körül (szerk. Marosi Ernő). 1987, I. 619-623 (Végh J.).
• Mucsi András: Kolozsvári Tamás Kálvária-oltára, 1978.
• Török Gyöngyi: Táblakép festészetünk korai szakasza és európai kapcsolatai. Ars Hungarica 6 (1978), 7-27.
• Lukács Zsuzsanna: Kolozsvári Tamás Passió-sorozatának burgundiai kapcsolatai. In: Építés- és Építészettudomány 5, 1973 3/4, 331-339.
• Jan Bialostocki (Hg.): Spätmittelalter und beginnende Neuzeit. Propylaen Kunstgeschichte, VII. Berlin 1972, 203-204.
• Gerhard Schmidt: Malerei bis 1450. Tafelmalerei –Wandmalerei–Buchmalerei. In: Swoboda, K.M. (Hg.): Gotik in Böhmen. München 1969, 318.
• Mojmir Frinta: The Master of the Gerona Martyrology and Bohemian Illumantion. In: The Art Bulletin 46, 1964, 301.
• Boskovits Miklós-Mojzer Miklós-Mucsi András: Az esztergomi Keresztény Múzeum képtára (Budapest, 1964. Akadémiai Kiadó), 116-121.
• Radocsay Dénes: Gótikus festmények Magyarországon. Budapest 1963, 1 - 7 . kat. sz.
• Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Budapest 1955, 50-59, 307-310.
• Gerevich Tibor: Kolozsvári Tamás, az első magyar táblaképfestő. Budapest 1923.
• (válogatás):

Kapcsolódó műtárgyak
54.3 Kálvária
54.4 Krisztus az Olajfák hegyén
54.5 Keresztvitel

54.6 Krisztus feltámadása
54.7 Krisztus Mennybemenetele
54.10. Szent Egyed és a szarvasünő csodája